N. 19. 1836.

BREDASCHE Staat-, Letterkundige en Nieuws- COURANT. Wetenschappelijk Blad.

Zaturdag 23 Januarij.

LATERE BERIGTEN DER VORIGE COURANT.

BREDA. — Op voorstel van een aantal leden, dat bekwame kamercommissarissen hebben gekozen, is de discussie van het artikel der begrooting in het oorlogs-budget, eene commissie benoemd die onverwijlt zal belast worden met het onderzoek der aanbiedingen van sommigen voor de leveringen, omtrent welke zaak reeds bij de algemeene discussie scherpe aanmerkingen gemaakt waren, uithoofde 's lands belang bij dezelve op eene schroomelijke wijs zou zijn uit het oog verloren. De minister *Evain* verklaarde niets liever dan een dergelijk onderzoek te zullen zien plaats grijpen.

— Voor een paar dagen zijn de bedelaars in het verbluis La Cambre, nabij Brussel, waar ruim een duizendtal dezer lieden opgesloten zitten, opnieuw gevorderd. Men heeft eene kompagnie troepen derwaarts moeten zenden door welker tusschenkomst de bedaanels gevat werden en de orde hersteld is.

— Te Antwerpen waren heden (21e *Januarij*) genoteerd: Belg. 101; O. Mejan. 102; Spanje *Argoin* 50,49¾; Differed 26; Passieve 16⅞; Obligat. 1831. Nap. renten 92¼; B. Tavolière 65⅝; Sicil. 93⅜; Rom. I. 101¾; Rom. Amort. 96½; Braz. 86½. — Wisselkoers op Amsterdam en Rotterdam, ½ pCt. k. 20.

De Londensche berigten van den 18den bevestigen dat sir *Ch. Pepys* tot lordkanselier en de heer *Bickersteth*, in zijne plaats tot *Master of the rolls* is benoemd, zullende de eerste in het Hoogerhuis zitting nemen met den titel van lord *Cottingham*, de laatste met die van lord *Langdale*. Volgens den *Courier* was lord *Melbourne* eenigzins ongesteld.

Den 18den waren ter beurze genoteerd: de 3 pCt. gecons. 91½; Spanje 49¼; Portugal 5 pCt. 84½; Holl. W. S. 2½ pCt. 54⅛.

FRANKRIJK.

PARIJS, den 19den Januarij.

Uit den nader en meer omstandig verslag van de discussien die gisteren in de kamer van afgevaardigden hebben plaats gehad, blijkt het; dat de president van den raad ten slotte zeer uitdrukkelijk verklaard heeft dat het gouvernement in de tegenwoordige zitting geen voorstel tot de reductie van fondsen zoude te doen, zelfs indien die maatregel door anderen werd aangenomen, zich daartegen zoude verzetten, en zich niet wilde verbinden om in eene volgende zitting aan het plan van den heer *Humann* gevolg te geven. De HH. *Aug. Giraud*, *Laffitte* en andere voorstanders van de reductie waren met die verklaring weinig te vreden, en verlangden de bedenkingen te kennen die het bestuur tot zulk een besluit hadden gebragt. De ministers echter weigerden aan dit verlangen te voldoen, en de kamer heeft daarop met eene groote meerderheid besloten tot de orde van den dag over te gaan.

Het *Journal des Débats* verwijt den heer *Humann* nogmaals eene onvoorzigtigheid te hebben begaan, door eene zoo belangrijke kwestie ter sprake te brengen, en verklaart voorts den maatregel, zoo die immer aan welke zijde ook werd voorgesteld, uit al zijne magt te zullen bestrijden. — De oppositiebladen daarentegen trachten van deze gelegenheid gebruik te maken, om het bestuur van eigenbelang en andere verkeerde inzigten te beschuldigen.

— Het getuigenverhoor in de zaak der beklaagden die in de hoofdstad aan den opstand van April hebben deel genomen, is reeds ten einde gebragt, en de procureur-generaal *Martin* heeft gisteren zijn requisitoir aan het hof der pairs voorgedragen. De algemeene belangstelling is van dit proces geweken. Ook schijnen de beschuldigden thans meerendeels overtuigd te zijn, dat hunne protesten en in 't algemeen hunne tegenkanting weinig zullen afdoen en zelfs onder de menigte geen weerklank vinden. Op weinig uitzonderingen na hebben zij aan de debatten deel genomen, en zijn deze dus geregeld gevoerd, terwijl het onderzoek zich meestal tot daadzaken heeft bepaald.

— Het *Journal de Paris* vermeldt, dat de vice-admiraal *Mackau* gisteren naar Brest is vertrokken, en zijne vlag zal hijschen aan boord van het linieschip *de Jupiter*. De dag van vertrek is nog niet bepaald, doch het is niet te min zeker dat genoemde bevelhebber zich weldra naar Martinique zal begeven.

— Volgens den *Messager* zoude er kwestie zijn van een huwelijk tusschen den hertog *van Orleans* en eene dochter van den Spaanschen infant don *Francisco de Paula*, thans 14 jaren oud.

— Men schrijft uit Oran van den 5den dezer, dat het leger den volgenden dag naar Tlemecen zoude op weg gaan. Men voegt er bij dat *Mhi-el-Hâder* wederom eene vrij aanzienlijke magt heeft verzameld, en dat ook de omliggende Arabische volksstammen zich andermaal schoen af te zonderen.

— De bezetting van Algiers heeft in de eerste dagen dezer maand wederom eenen togt tegen de Hadjouties ondernomen, met het gevolg, dat er een aantal vee werd buit gemaakt. Intusschen blijkt het dat de vijand nog altoos de stad tot op zulk eenen korten afstand nadert, dat het officiel dagblad openlijk de planters vermaant, om zich niet ongewapend naar de Fransche voorposten te begeven.

— Volgens een Toulonsch dagblad, is de Sardinische vloot den 2den dezer op de reede van Livorno aangekomen.

— Uit Barcelona meldt men van den 12den, dat de generaal *Mina* het stadhuis heeft doen sluiten, waar de revolutionnairen gewoon waren te komen, en voorts met de meeste opmerkzaamheid heeft zorg gedragen, dat het bataillon der nationale garde hetwelk bekend staat als de partij te zijn toegedaan, en dat den 6den den steen der constitutie onder zijne bescherming nam, tot den laatsten man de stad was uitgetrokken, om zich bij de mobiele kolonnen te voegen die tegen de karlisten werden aangevoerd. Er werd bepaaldelijk in 't openbaar afgekondigd, dat de achterblijvers dadelijk met den dood zouden worden gestraft. Het schijnt dat deze maatregel eenen goeden indruk had gemaakt.

Daarentegen had men te Barcelona het ongunstig berigt ontvangen, dat de christinos bij eenen storm op het kasteel de la Virgen, met een verlies van 500 man waren teruggeslagen.

Men heeft voorts heden onder dagteekening van den 12den uit Madrid de tijding ontvangen, dat het ontwerp van wet, waarbij het ministerie ter voorziening in de financieele behoeften vrije hand wordt gelaten, ook in de kamer der proceres met eene groote meerderheid is aangenomen.

— Uit Bayonne schrijft men van den 14den, dat de generaal *Cleonda* zijne hoofdmagt te Vittoria had bijeengetrokken, terwijl de generaal *Eguia* met de karlisten nog steeds de linie van Salvatierra tot Villareal de Alava, over Salinas, bezet hield.

— Heden (19 *Januarij*) waren de fondsen genoteerd: 5 pCt. 110; 3 pCt. 80,85; Nap. renten 98,60; Sp. *Andoin* 50; Differed 19¼; Passieve 16⅝; Rom. I. 103½.

NEDERLANDEN.

BREDA, den 22sten Januarij.

Te 's Hage is eergisteren avond, ter gelegenheid van den geboortedag van H. K. H. de Prinses *van Oranje*, eene luisterrijke soirée gehouden bij den Russischen gezant aan het Nederlandsche Hof. Des morgens was er een dejeuner op het paleis van Z. K. H. den Prins *van Oranje* en des middags diner ten Hove geweest.

— Naar men verneemt, zal, zoo spoedig mogelijk in het aanstaande voorjaar, een aanvang worden gemaakt met de hoogstbelangrijke werken tot voorziening der Hasseltsche dijken. Men verzekert dat deze dijken, na het tot stand brengen dier werkzaamheden, zulk eene soliditeit zullen verkrijgen, dat dezelve in staat zullen zijn, om zelfs buitengewone zeevloeden te keeren. Deze dijken beschutten grootendeels de provincien Overijssel en Drenthe.

— Naar men verneemt zullen ter droogmaking van den Zuidplas, in Schieland, in dit loopende jaar zes scheprad- en vijf vijzel-wind-watermolens worden opgerigt.

— Uit 's Gravenhage verneemt men, dat daar ter stede is aangekomen een policie-commissaris, die belast is met het overbrengen van zekeren *Epstein*, die in 's Hage gevat en gevangen gehouden is, en betrokken is in een regtsgeding tegen de makers van valsche Oostenrijksche obligatien, welke in zeer aanzienlijken getale en tot zeer hoog bedrag in de Keizerlijke Staten in omloop moeten zijn gebragt.

— Heden avond zal te 's Hage, in den Koninklijken Nederduitschen Schouwburg, gevierd worden de 25 jarige tooneeldienst van mejuffrouw *Wicart*; bij welke gelegenheid ten tooneele zal gevoerd worden het nog niet te 's Hage vertoonde romantisch tooneelspel *Jacoba van Beyeren en Frank van Borselen*. Laatstleden Maandag heeft genoemde actrice dat feest te Rotterdam gevierd, en heeft zij, als een blijk van belangstelling en tevredenheid, van het publiek ten geschenke ontvangen eene kostbare pendule en twee bloemvazen.

— Te Utrecht heeft voor eenige dagen, ten stadhuize, de plegtige uitreiking van medailles, van 's Rijks wege verstrekt, aan leerlingen van de stadsscholen voor teeken- en bouwkunde, welke in het afgeloopen jaar zich die onderscheiding hebben waardig gemaakt, plaats gehad.

— Kapitein *L. Blok*, van St. Jago de Cuba in Texel binnen, heeft den 2den dezer, op 31 gr. 43 min. noorderbreedte en [illegible] gr. 14 min. westerlengte van Greenwich ontmoet de [illegible] *the Bride*, gevoerd geweest door wijlen kapitein [illegible] hout uit Noord-Amerika naar Hull, zijnde geheel [illegible] masten, roer, boegspriet, dek of dekbalken, en [illegible] met 14 koppen, van welke nog twee in leven waren en [illegible]

zijn geworden, zijnde de timmerman *Robert Hazelhurst* en de matroos *James Thrussel*, beide echter zoodanig verzwakt, dat zij de hun toegeworpen lijn niet konden vastmaken en met de jol van boord gehaald moesten worden, waarna zij verklaarden, gedurende 27 dagen, zonder eenige proviand of water, op het wrak rondgedreven en het leven alleen behouden te hebben door uitsluitend geen ander voedsel dan zout water en de lijken der tijd tot tijd van honger gestorven manschappen te gebruiken, waar van dan ook nog twee geheele en twee gedeelten van lijken op het wrak vastgebonden aanwezig waren; zijnde de stuurman dier dien zelfden dag, doch de kapitein reeds 15 dagen vroeger overleden; de timmerman was bij zijne aankomst te Texel nogmeede gevaarlijk ziek.

— De Brusselsche *Indépendant* weerspreekt het berigt, dat de stedelijke regering van Antwerpen eene som van 40,000 fr. voor het standbeeld van *Rubens* had bestemd. Volgens dat blad was daaraan eerst wel gedacht, maar zoude men den uitslag der openbare inschrijvingen afwachten. Het was voorts nog onbeslist, of het standbeeld van marmer of brons zoude zijn; alleen wist men dat het eene hoogte van 12 voeten moest hebben en op de Place de Meir zou gesteld worden.

— Volgens eene opgave, in sommige Duitsche bladen, werd in het vorig jaar de volgende verbazende hoeveelheid koffij en suiker in Europa aangevoerd:

Koffij: 217,600,000 ponden; als: naar Hamburg 41,000,000 p.; naar Bremen, 9,300,000 p.; naar Amsterdam, 36,000,000 p.; naar Rotterdam, 28,600,000 p.; naar Antwerpen, 22,000,000 p.; naar Havre, 15,400,000 p.; naar Bordeaux, 4,100,000 p.; naar Marseille 9,600,000 p.; naar Genua, 2,000,000 p.; naar Livorno 1,700,000 p.; naar Triest, 19,900,000 p.; naar Groot-Brittannie, 28,000,000 ponden.

Suiker: 915,500,000 ponden; als: naar Hamburg, 79,500,000 p.; naar Bremen, 13,000,000 p.; naar Amsterdam, 70,100,000 p.; naar Rotterdam, 34,200,000 p.; naar Antwerpen, 41,700,000 p.; naar Havre, 73,000,000 p.; naar Bordeaux, 18,300,000 p.; naar Marseille, 55,300,000 p.; naar Genua 21,500,000 p.; naar Livorno, 9,700,000 p.; naar Triest, 56,800,000; naar Groot-Brittannie, 440,400,000 ponden.

— In de Fransche bladen las men dezer dagen het volgende: » Een schouwburg-directeur maakte onlangs van een fraai uitgedacht middel gebruik, om bij de voorstellingen van opera's het gemis van zangers te verbeteren. In eene departements-hoofdplaats had hij met groote letters op het schouwburg-billet doen aankondigen: *De Dame Blanche, opéra comique*, enz., *muzijk van Boyeldieu*, en met zeer kleine, naauwelijks leesbare letters daaronder laten drukken: *De zang zal vervangen worden door eene zeer levendige en geanimeerde zamenspraak.* Niemand deze *nota bene* hebbende kunnen lezen, begon de voorstelling voor een vrij groot toeloop, maar zonder orchest; bij het eerste air in prosa voorgedragen begon het publiek te reclameren; de regisseur en de commissaris van politie kwamen tusschen beide, en na een verschrikkelijk geweld, dat wel twee uren duurde, moest men het scherm laten vallen en het geld terug betalen."

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, den 19den Januarij.

Uit Berlijn schrijft men van den 17den, dat Z. K. H. de hertog van Cumberland van daar naar London is vertrokken; en had men er uit Petersburg berigt van de aankomst in die hoofdstad, op den 7den dezer, van den buitengewonen Franschen gezant aan het Petersburger hof, den heer *de Barante*.

— Het bevestigt zich, dat ons wetgevend ligchaam de toetreding, onzer vrijstad tot het groote Duitsche tolverdrag bekrachtigd heeft. Terstond is deze ratificatie met een' courier naar Berlijn gezonden, ten einde dezelve door onzen afgevaardigde tegen de bekrachtiging van het Pruissische kabinet te doen uitwisselen.

— De groot-hertogin van Hessen-Darmstadt bevindt zich dezer dagen ernstig ongesteld.

— In de *Allgemeine Zeitung* wordt van de Italiaansche grenzen het volgende geschreven: » Men schrijft uit Genua dat de engelsche statie in de Middellandsche Zee versterkt zal worden en dat er in de haven van Maltha op de aldaar liggende schepen veel drukte merkbaar is en dezelve algemeen op nieuw gepreviandeerd worden. Van de vele verontrustende geruchten, die over Sardinië in omloop zijn, wilde men te Genua niets weten. Uit Spanje vernemt men, dat de krijgsoperatiën van den pretendent met veel geluk worden gevoerd. Op deze berigten schijnt bij onderscheiden regerende vorsten van Italie de wensch levendiger te zijn geworden, om den *Carlos* als koning van Spanje te erkennen. Het gerucht wil, dat Z. M. de koning der beide Sicilien bijzonder er op aandringt, dezen stap in den *Carlos* belang te doen, en dat, zoodra hij de zekerheid zal hebben, niet de eenige tot deze te zijn, hij onmiddelijk een gezant naar het hoofdkwartier der karlisten zenden en hij den *Carlos* accrediteren wil. Bevestigt zich dit, zoo als zulks naar de bron waaruit het berigt komt, besloten moet, zoo zullen de staatkundige betrekkingen van de Koningin-Regentes ongetwijfeld nog moeijelijker, en de geheime en schroomvallige aanhangers van den *Carlos* aangemoedigd worden om zich openbaar voor hem te verklaren. Bovendien kunnen er ligtelijk met het naderende voorjaar besluiten genomen zijn, zoo wel in het Westen als in het Oosten, plaats vinden. Wel is waar zullen alle diplomaten alles in 't werk stellen om den tegenwoordigen stand van zaken in stand te houden, maar het hangt niet van den wil der menschen of der regeringen af, over de omstandigheden naar willekeur te gebieden. Naar alles wat men hier ziet en van buitenlandsche berigten vernomt, begint de staatkundige horizont er donker uit te zien; en de taal der engelsche drukpers, wanneer deze ook al gedeeltelijk hare krachten zal aanwenden tot ondersteuning van het ministerie bij de aanstaande parlements-opening, toont duidelijk aan, dat er in Engeland groote ontevredenheid over de buitenlandsche aangelegenheden heerscht, en dat men meent iets te zullen moeten doen, om de gemoederen te bevredigen."

— Zwitsersche bladen van den 12den dezer schrijven, dat de regering van Zurich onlangs een verzoek om een privilegie tegen den nadruk van boeken van de hand gewezen had, dewijl men het daarvoor hield, dat het morele kwaad van het nadrukken slechts door grootere moraliteit aan den uitgever (die door bovenmatige hooge prijzen tot de geheele speculatie aanleiding gaf) of door eene overeenkomst van al de gezamenlijke kantons met Duitschland, was te verhelpen.

— De verlaging van den waterstand van het Lungermeer, in het kanton Unterwalden, reeds voor 50 jaren door de bewoners der omstreken voorgenomen, is eindelijk den 9den dezer gelukkig tot stand komen, door het met eene mijn van 9½ centenaars buskruid doen springen van de rotsen, die den afloop van het water in de Sarner- en Vierwaldstatter-meren in den weg stonden. Men rekende hierdoor eene aanmerkelijke strook lands te zullen gewonnen hebben.

— Met de jongste te Augsburg ontvangen Triester-post heeft men berigten uit Athene, tot den 18den december ontvangen. De *Augsburgsche Zeitung* belooft alsnu zijnen lezers, in zijn volgend nommer, berigten omtrent de eerste weken van het verblijf des Koenings van Beijeren in Griekenland, mede te deelen.

— Te Weenen waren den 13den januarij genoteerd: Metall. 102; 4 pCt. 100; 3 pCt. 76; Bankactien 1375.

Door een engelsch geestelijke, den heer *W. Macbrair*, die langen tijd in Egypte vertoefde, werden dezer dagen de volgende belangrijke bijzonderheden over den tegenwoordigen toestand van Egypte medegedeeld:

» Het is eene merkwaardige daadzaak dat de ellende der Egyptenaren voornamelijk uit de staatkunde voortvloeit, die reeds *Joseph* volgde, en die tot heden voortgeduurd heeft. De pacha geeft de boeren land, korenzaad en vee, aan welke laatste inmiddels groot gebrek is, en vordert daarvoor wederom een zeker deel van de opbrengst, als hem toekomende; waarbij hij bovendien de drukkende bepaling gevoegd heeft, dat hij al het overige voor den, door hemzelven, vastgestelden prijs overgenen koopen kan. Alzoo is de have en bezitting der landlieden geheel in zijne magt en kan hij deze dus naar zijn verkiezen gebieden en al te grande betrugen, hetgeen hij dan ook doet. Alle inspanning tot vlijt en voortvarendheid gaat op deze wijze verloren, en de lieden zijn schier op niets bedacht dan op dubbelhartigheid en verheimlijking. Hierbij komt nog eene uitterst drukkende hoofdbelasting, eene zware belasting op den eigendom en hooge tollen. Ook zelfs de vrouwen kunnen niets voor zich spinnen of bereiden. Al haar arbeid behoort hetzen onderdrukker; zelfs de vrijheid, om blaauwe hemden, de gewone dragt der boeren, te weven en gereed te maken is dezen onmogelijk gemaakt, en zijn zij thans gedwongen die kleedingstukken van den pacha te koopen. Zoodra de bewoners tot den arbeid aan eenig openbaar werk worden geroepen, laten *Mehemed's* baambten de geheele nabuurschap te zamen komen; mannen, vrouwen en kinderen verdeelen zij in bepaalde hoopen en stellen opzigters over hen aan. Deze hebben zweepen in de hand, van welke zij menigvuldig gebruik maken, dewijl zij voor de behoorlijke uitvoering van het werk verantwoordelijk zijn.

»Daar de pacha bestendig krijg voert, zoo heeft hij ook voortdurig rekruten voor zijn leger en zijne zeemagt noodig; voor deze beide diensten prest hij alle leden die slechts onder zijn bereik en er voor geschikt zijn. Zoodra zijne troepen-heffingen beginnen, zijn alle straten genoegzaam ledig en worden de winkels gesloten; de geheele stad heeft het aanzien alsof men in algemeenen rouw gestort ware. Men kan zich voorstellen, hoeveel deze willekeurige maatregelen

tot vermindering van de bevolking bijdragen, en inderdaad, in vele dorpen ziet men ter naauwernood een man of jongeling. Zoo wordt dan het eene dorp na het ander verlaten, en strekt den vogelen en wilden dieren tot verblijf. Ten gevolge van het gebrek aan mannen moeten de vrouwen en kinderen lasten dragen en den zwaren arbeid verrigten, waardoor hun ligchaam gebrekkig gevormd en hun leven ingekort wordt. De pacha intusschen schijnt gehoel gevoelloos te zijn voor al de gevolgen dezer verspilling van 's lands krachten.

» De turksche beambten zijn even hoogmoedig en tyrannisch als hun gebieder; onbegrensd in hunne onderdrukking. Wanneer een hooge in rang eene reis wil doen, zoo beveelt hij zijne geleiders de eerste de beste boot, die hen in handen valt, te bemagtigen. Op dezelfde willekeurige wijs worden de levensmiddelen aangeschaft; zelfs behoeft daarmede een man van aanzien zich niet eens te bemoeijen; hij zendt zijn bediende aan den Kaschef of Kekim, somt zijne klagten op en verlangt dat de wederspannige behoorlijk gestraft worde. De regter gehoorzaamt terstond, zonder de wederpartij te hooren.

» Om zijne uitgeputte schatkist weder te vullen heeft *Mehemed* ali onlangs tot toevlugt genomen, de aankweeking van den boomwol, welken hij ingezien had dat een zeer voordeelig handelvoorwerp was, verder uit te breiden. Om dit tot stand te brengen had hij niet zekere streken gronds aangewezen, maar dezulke in beslag genomen, welke de bewoners tot op dat oogenblik derzelver onderhoud verschaften. Zoo kan dan nu Egypte, vroeger de korenschuur van Europa, tegenwoordig naauwelijks deszelfs eigene, zoo zeer vermolteene bevolking voeden. De levensmiddelen worden in het land dagelijks schaarscher en duurder, en het volk moet met de grofste en gemeenste voedingsmiddelen zijn leven onderhouden. De ratione der landlieden bestaat uit gedroogde harde boonen en olie, waarbij van tijd tot tijd, tweemaal 's weeks, vleesch gegeven wordt, en nogtans acht men het lot der soldaten voor veel beter dan dat der landlieden. De woningen van de laatsten bestaan uit kleine leemen hutten, gewoonlijk rond van gedaante, met een ruw getimmerde deur af in plaats daarvan een open ingang hebbende; het huisraad bestaat uit wat stroo en eenige aarden potten. In de landsteden zijn de voornaamste huizen van leemsteenen opgebouwd, welke men van de nijlslib maakt, die met stoppelen vermengd en daarna in de zon gedroogd wordt. Zeer vele kinderen van beiderlei geslacht dragen geene kleeding, tot zij den ouderdom van 8 tot 10 jaren bereikt hebben, waarna zij (echter niet algemeen) eene soort van kleed omdoen. Een lange blaauwe hist is de kleeding van den boerenstand. De mannen dragen mutsen of tulbans, de vrouwen een sluijer of doek, waarmede zij het hoofd en het gezigt bedekken. In de steden dragen de lagere klassen ook eene soort van wijde broek; wanneer zij, wel te verstaan, geld genoeg bijeen kunnen brengen om zich er een aan te schaffen."

LETTERKUNDE DER NEGENTIENDE EEUW.

Overzigt van de Ottomannische letterkunde in de 19de eeuw, door den Ridder *Joseph von Hammer*.

(*Vervolg van N°.* 13.)

Behalve de twee gemelde Groot-Viziers, die als twee bakens van kunde aan den ingang tot het tijdperk van den hoogsten luister en van het verval des rijks staan, heeft de geschiedenis de gedachtenis bewaard van vele andere geleerde Groot-Viziers, die, zoo zij al geene groote vermaardheid als schrijvers verwierven, echter de dankerkentenis hunner tijdgenooten en der nakomelingschap verdienden, door de bescherming, welke zij der wetenschap en den geleerden verleenden, en door hun nuttig stichten van collegien en boekerijen. Aan hun hoofd staat de grootste van alle Turksche Groot-Viziers, de tweede Kiuprili, die door zijnen vader (de eerste oude Kiuprili, de bloeddoorlogde Groot-Vizier) van de geregelde loopbaan, waarin hij bijna den hoogsten rang bereikt had, afgeroepen en als pacha in de krijgsdienst overgeplaatst werdt. Hij aanvaardde na zijns vaders dood, in zijn zes-en-twintigstie jaar, het Groot-Vizierschap, hetwelk hij, gedurende 17 jaar roemruchtig bekleedde, en bragt, zoowel door de veroveringen van Neuhoensel, Candia en Kaminieck, als door de vredesverdragen van Vasvar, Candia en Zarawna veel toe tot de uitbreiding, rust en verfraaijing des rijks. (1) Hij schreef staatspapieren, welke beschouwd werden als toonbeelden van klare en krachtvolle taal: ook stichtte hij eene bibliotheek, naast zijn vaders gedenkteeken. Hij was de Mecoenas van geleerden en dichters; en liet zijne familie, als bevorderaar van geleerdheid, een edel voorbeeld na, hetwelk zijne neven, de Viziers Abdullah en Esaud Kiuprili, als dichters navolgden. Van dezen liet de eerste eene *Kassida* (2) achter, tot lof van den Mufti Faizallah, welke in de omwenteling van het jaar 1703 ter dood gebragt werd; de laatste verzocht in verzen verlof om zijn ambt als gouverneur van Candia (3) neer te leggen. Het voorbeeld van eene dichtkundige correspondentie, opzigtelijk de gewigtigste staatszaken, is eene eeuw vroeger vastgesteld door eenen der grootste Khans van de Krim, Ghazi Gherai, en een vierde gedeelte van eene eeuw later, onder Murad IV, de veroveraar van Bagdad, zoud derzelfs Vizier Hafiz Pacha, die een tweede *Hafiz* poogde te worden, een *Ghazel* (4) aan den Sultan, om op de noodzakelijkheid van grootere werkzaamheid in de oorlogstoebereidselen aan te dringen; en Murad, zelf een dichter, antwoordde desgelijks op rijm, en in de allegorie van een schaakbord, door den Groot-Vizier eerst aangenomen. (5) Ghazi Gherai, die, in zijne winterkwartieren te Fünfkirchen, in Hongarije, tusschen de Donau en den wijn beroemde (6) kleedde zijne officiele klagt aan des Sultans leermeester (Khoja), Seadaddin, den grooten geschiedschrijver en grooten vriend der Engelschen, in Ghazels in. (7)

In de voetstappen van deze staatkundig dichterlijke Khans en Groot-Viziers traden, in de 18de eeuw, behalve de bovengemelde Esaad-Kiuprili, de Groot-Vizier Mustafa Pacha Bahir, die zijne rapporten aan den Sultan in verzen deed. (8) De Groot-Vizier Said Mohammed Pacha, die, bij zijnen terugkeer van een gezantschap naar Frankrijk, eene drukpersmede naar Konstantinopel bragt, en door derzelver invoering, in het jaar 1728, gaven nieuwen spoorslag aan de Ottomannische letterkunde gaf, is de schrijver van een hooggeacht werk over de geneeskunde, welke zijne liefkoosde studie was; (9) terwijl Kel Ahmed Pacha, in het jaar 1769, Seraskier tegen Dender, een Vizier, evenzeer uitstekend in persoonlijke schoonheid, als in verstand en geleerdheid, Perzische gedichten en Arabische *Makâmat* (redevoeringen) met den geschiedschrijver Wassif las, die gelijkelijk tot de 18de en 19de eeuw behoorde, en naderhand Reis-Effendi was. (10)

De reeks van geleerde en beschaafde Groot-Viziers der 18de eeuw, wordt geopend door den Groot-Vizier Ram, wiens officiele papieren, meer dan duizend in getal, het verwonderlijkste voorbeeld van een staatsmanstijl opleveren, en die, als eerste Ottomannische Minister-plenipotentiaris op het congres van Passarowitz s bij het sluiten van den vrede, de achteruitkende, welke de verdere uitbreiding van het Ottomannische rijk beperkte. De tweede gevolmagtigde was de geleerde Griek, Alexander Mauro Cordato. Achtervolgens zijn er gewoonlijk gezanten uit de geleerdste en beschaafdste menschen gekozen, en hebben zij eenen naam als schrijvers nagelaten. Onder dezen bevonden zich in het begin der 18de eeuw, Mohammed Said en Durrizaden, die verhalen van hunne zendingen in Frankrijk en Perzie geschreven hebben; in het midden derzelfde eeuw Resmi Ahmed (naderhand Minister van Binnen- en Buitenlandsche Zaken), die niet alleen verhalen van zijne zendingen naar Weenen en Berlijn schreef, maar desgelijks eene geschiedenis van Reis Effendi's en Kizlar Aga's, een Commentarius op Wassef, en een staatkundig werk: *Het voorbeeld van staatkundige overdenkingen*. Tegen het einde der eeuw wordt de lijst van geleerde gezanten, die den vrede van Sistow, in het jaar 1791, besloten met Ratib Abubeer, naderhand Reis Effendi, wiens verhaal zijner ambassade geen kort verslag is, gelijk dat zijner voorgangers, maar een uitvoerig statistiek werk over Oostenrijk. Zelfs onder de secretarissen van legatie waren mannen, wier namen in de levensbeschrijving van dichters vermeld worden; zoo als Nahifi en Lednuni, toegevoegd aan de gezantschappen van Perzie, die te Ispahan de verwondering van den schach opwekte, door voor de vuist Perzische verzen te maken; en Razmi, die te Weenen, in het jaar 1718, de schoone dochters des keizers bezong. Aldus werd de secretaris Sakib door den gouverneur van Bender, gebruikt tot zendingen aan Karel XII, op wien hij lofdichten geschreven had, die tot de opschriften van den dichter Tais aanleiding gaven. Eindelijk vinden wij in de levensbeschrijvingen van dichters vele secretarissen van den Divan, van de kanselarij, van de schatkist, en van de Viziers, Defterdars en Reis Effendi's of de ministers van financien en van buitenlandsche zaken; terwijl de Khans van de Krim, Selim-Gherai en zijn zoon Sahin-Gherai, Ghazels schreven.

(1) Gesch. d. O. R. B. VI. Bladz. 330.

(2) Naam van eene bijzondere soort van dichtstuk.

(3) Gesch. d. O. R. B. VII. Bladz. 376.

(4) Naam van een bijzondere soort van dichtstuk.

(5) A. D. 1607. Gesch. d. O. R. B. IV. Bladz. 660.

(6) A. D. 1602. Ibid bladz. 325.

(7) Deze dichtkundige officiele Correspondentie, wordt gedeeltelijk gevonden in *Sebi Seyare*, gedeeltelijk in een handschrift der berlijnsche bibliotheek.

(8) A. D. 1765. Gesch. d. O. R. D. VII. bladz. 271.

(9) Gesch. d. O. R. D. VIII. bladz. 243.

(10) Ibid ibid 346.

ALLERLEI.

Eenige gewoonten van Sultan Mahmoud.

De Sultan begeeft zich geregeld jederen maandag- en dingsdagmorgen, onverschillig welke weersgesteldheid, naar het staatshuis van Kiosk-Mahmoud, alwaar hij zich met zijnen geheimen secretaris breig houdt, met de aangelegenheden, welke bijzonderlijk betrekking hebben tot de buitenlandsche staatkunde. Na den afloop der werkzaamheden begeeft hij zich te paard naar Ok-Meidan, alwaar hij zich vermaakt met het schieten van de handboog, die gelijk aan die van Ulysses, door niemand dan den Sultan alleen kan worden gespannen; aan deze vermakelijkheid kunnen alleenlijk diegenen deel nemen, welke leden zijn van de kompagnie der hoogschutters. Ten allen tijde hadden de Sultans den naam de beste hoogschutters te zijn. Mahmoud munt uit door zijne buitengewone bekwaamheid in deze kunst; het is hem gelukt eenen pijl den verbazenden afstand van 1100 voet te doen afleggen. Ter eere van zulke hoogschoten worden obelisken

opgerigt; op welke de afstanden dien de pijl aflegt, worden ingegrift; onlangs zijn drie dergelijke gedenkteekenen ter eere van den regeerenden Sultan opgerigt, ten einde de kracht en behendigheid van dezen hedendaagschen Nimrod aan het nageslacht kenbaar te maken.

Onder het opschrift *Dans engagement* leest men een Duitsch Tijdschrift het navolgend artikel, welks inhoud aanbeveling verdient.

Het dansen gaat meestal met eene onaangename omstandigheid gepaard, welke menigeen allen lust daartoe benomen heeft, — eene omstandigheid die niettemin dikwijls, ja bijna bij elken contredans, voorvalt. Verzoeken wij namelijk eene dame tot het dansen; zoo wordt ons zeer dikwijls geantwoord: *ik ben reeds geëngageerd.* — Wat valt er nu te doen? — Eene andere te verzoeken. — Zeer wel, — maar zoude dit niet strijdig zijn met de welevendheid? zoude dit niet een stilzwijgend antwoord aan de eerste zijn: *Het is mij volmaakt onverschillig, of ik met u of met eene andere dame dans;* en aan de tweede: *Ik dans slechts met u, zoolot ik er geene betere kan bekomen.* — Hoe zullen wij alle deze bezwaren overgebragt? — Zullen wij in het gehéél niet dansen? — Maar dan zullen wij ons op het bal vervelen. Dit ongemak wordt in eenige steden van het zuiden op de volgende wijze verholpen: Aan ieder heer die de danszaal binnentreedt, wordt een mandje met kunstbloemen aangeboden, waaruit hij er zich eene uitkiest; verzoekt hij eene dame om te dansen, dan overhandigt hij haar, in plaats van de aloude invitatiewoorden uit te spreken: *Mag ik de eer hebben met u te dansen?* zijne bloem, welke zij gedurende den beloofden dans op haren boezem plaatst. Is dezelve geëindigd, zoo geeft zij de bloem terug, welke dan weder aan eene andere dame wordt aangeboden. Door dit middel komt men nie in de verlegenheid, eene reeds geëngageerde dame te vragen, daar zij, die geene bloem heeft, met ongeduld eenen danser verwacht.

Reeds dikwerf, doch op niet zeer hechte gronden, heeft men trachten te bewegen, dat ongehuwde lieden gemeenlijk een korter leven leiden, dan getrouwde personen. Een door De Casper te Berlijn in het licht gegeven werk geeft aan deze onderstelling de bevestiging. Wat de vrouwen betreft, zegt hij, is de gemiddelde levenduur van eene vrouw, welke op haar 25ste jaar huwt, ruim 36 jaren, terwijl de ongehuwde slechts 30½ jaren bereikt; op 30 jaren huwende, bestaat er een gunstig verschil van vier jaren bij de getrouwde, op 35 jaren twee jaren, en zoo vervolgens. Opmerkelijk de mannen blijkt, dat de sterfte tusschen de 30 en 45 jaren 27 pCt. bedraagt voor de ongehuwden en slechts 18 pCt. voor de getrouwden, en dat tegen 41 ongehuwden, die den ouderdom van 40 jaren bereiken, 78 getrouwden overstaan. Het verschil wordt nog sterker naar mate de jaren klimmen: op den 60jarigen ouderdom vindt men niet meer dan 22 ongehuwden in het leven, tegen 48 die getrouwd zijn; op den ouderdom van 70 jaren treft men 11 ongehuwden aan tegen 27 getrouwde mannen, en indien drie ongehuwden den ouderdom van 80 jaren bereiken, ontmoet men daarentegen negen gehuwden. Bij het vrouwelijke geslacht heeft genoegzaam dezelfde verhouding plaats; 72 getrouwde vrouwen bijv. bereiken den ouderdom van 45 jaren, terwijl slechts 52 ongehuwde dien ouderdom bereiken. De heer Casper acht het dienvolgens als bewezen, dat voor de beide geslachten het huwelijk den ouderdom verlengt.

Berigten uit het gebied van Kunsten en Nijverheid.

Octrooijen, welke in het jaar 1834 in Frankrijk verleend zijn geworden.

Allen C., 5 Oct., voor 5 jaar; wegens een achtdaagsch, voor de marine geschikt uurwerk. (B. I.)

Arnoux & Co en Gaumont A., 2 Dec., voor 15 jaar, wegens fabricatie van chirurgicale en andere toestellen uit vloeibare elastieke gom. (B. I. Imp. P.)

Arnoux L. A. en Fremaux L., 6 Aug., voor 15 jaar, wegens verbeteringen aan het weefgetouw van Jacquard, waardoor deszelfs kracht verdubbeld en uitgebreid vermenigvuldigd kan worden. (B. I. P.)

Atkins. Zie *Naigehtein*.

Bachoffner R., 24 Nov., voor 10 jaar; wegens verbeteringen aan metalen schrijfpennen. (B. I. Imp.)

Anonym P., 24 Dec., voor 5 jaar, wegens eene methode om het weder opstingen van gas uit de geheimgemaakten te beletten; en wegens eene machine waarmede men de vloeistoffen uit dezelve verwijderen en in geval van nood het overtollige water tot reiniging er in kan drijven. (B. I.)

Atkins. Zie *Sadds*.

Baudry P., 5 Dec., voor 5 jaar; wegens het aanwenden van de schroef zonder end, aan spillen, scheepsroeren en andere gedeelten van schepen, met uitzondering der talierepen, waarbij men zich reeds van dezelve bediende. (B. I.)

Baron P. G. en broeders Saron, 8 Aug., voor 5 jaar; wegens nieuwe spaarkookketels. (B. I.)

Barameter. Zie *Esteve*.

Barnum, 24 Nov., voor 5 jaar; 24 Nov., voor 2 jaar; wegens eenen toestel, dien hij *Pompe de comptoir de marchand de vin* noemt. (B. Imp.)

Barnum N. B., 26 April, voor 5 jaar; wegens een nieuw huisraad, *habitation domestique* genoemd. (B. I.)

De Baron A. H., 31 Maart, voor 5 jaar; wegens eene nieuwe handelwijze, door de wortelen en knollen, tot voedsel dienende, door middel van eenen daartoe aangewezen toestel, *Diviseur* genoemd, in kleine stukken te verdeelen. (B. I.)

Barker A. en Maggen I., den 5 Dec., voor 5 jaar; wegens eenen molen met steenen cilinders. (B. I.)

De Bart P. Th., 8 Aug., voor 5 jaar; wegens eene steenmasa, welke hij *Ove factice de Bary* noemt. (B. I.)

Bartha. Zie *Sadds*.

Bauer A. M., 4 Jun., voor 5 jaar; wegens geometrische werktuigen, waarmede men, zonder berekening en zonder gebruik van ketting, plannen opnemen en afstanden bepalen kan. (B. I.)

Baudon Poncelet, 3 Feb., voor 5 jaar; wegens eenen nieuwen toestel tot verwarming. (B. I.)

---

[1]) Aan de letters bij het einde hebben de volgende beteekenissen (B. I.) = *Brevet d'invention*, (B. I. P.) = *Brevet d'invention et de perfectionnement*; (B. Imp.) = *Brevet d'importation*; (B. Imp. P.) = *Brevet d'importation et de perfectionnement*; (B. I. Imp.) = *Brevet d'invention et d'importation.*

Baumann I. F., 26 Maart, voor 5 jaar; wegens de fabricatie van zwavelzure chinine zonder alkohol. (B. Imp.)

Baudry A., 29 Aug., voor 5 jaar; wegens eene compositie van notehout, welke hij balsemachtige borstpas (pate pectorale balsamique) noemt. (B. I.)

Bazin L. N., voor 15 jaar; wegens het aanwenden van leder in plaats van ijzer en koper, waarvan men zich tot hiertoe bij de zappen van raderen bediende. (B. I.)

Bazin L., 2 Dec., voor 5 jaar; wegens roeiraderen tot bevordering der scheepvaart. (B. I. P.)

Beaudemoulin I. B., 11 July, voor 15 jaar; wegens eene nieuwe manier van broodbereiding. (B. I.)

Becquerelle-Firmin *aîné* C. I., 5 Dec., voor 10 jaar; wegens een poeder met eenen beweegbaren en onbeweegbaren toestel, waarmede men steenkolen zonder rook verbranden kan. (B. I.)

Belen L. en Lorillard N., 2 Dec., voor 5 jaar; wegens eenen toestel ten vermindering van het terugdrijven van den rook door den wind. (B. I.)

Bellevue I. B., 30 Sept., voor 5 jaar; wegens eene nieuwe methode, om de verloren gaande vlam door middel van eenen toestel ten nutte aan te wenden. (B. I.)

Belot en Frezelne, 5 Feb., voor 5 jaar; wegens eene gezondheids-beschuit (*biscotte hygiénique*) tot voeding van paarden en rundvee. (B. I.)

Benard I. S. en Trachsel L., 30 Juny, voor 5 jaar; wegens eene nieuwe steendrukpers. (B. I.

Benton F. T., 23 April, voor 5 jaar; wegens verbeteringen aan de stoomboten. (B. I.)

Benoit I., 13 Aug., voor 5 jaar; wegens eenen toestel, welke de hitte van 2 cookovens en 2 verkolingsovens in eenen enkelen gipsoven vereenigt, en waarin het gas zoo verbrand wordt, dat er geen rook naar buiten ontsnapt. (B. I.)

Benoit. Zie *François*.

(Het vervolg hierna).

Ter Amsterdamsche Beurs van gisteren (21 *January*) waren genoteerd: W. S. 2½ pCt. 55⅝; 5 pCt. 105⅝; Kansbill. 24⅝; Amort. Sijnd. 4½ pCt. 95; 3½ pCt. 79¼; *Ardoin* 85, 50⅝, ¼, ⅝, ¼ ditto onbep. S. 56⅛; Uitgest. 19¼; Passive 16⅝.

*** Getrouwd:

S. VOUTE, Jr., van *Amsterdam*,

met

H. C. SCHAAP.

Breda, den 21. January 1836.

*** Mijn dierbare Echtgenoot G. DE GROOT, werd mij tot mijne grievende smart, heden morgen ten [illegible] na eene langdurige ongesteldheid, in den ouderdom van circa 52 jaren door den dood ontrukt.

Ik verlieze in hem een zorgvuldig Echtgenoot en mijne zes Kinderen, waarvan het jongste slechts *tien* maanden oud is, een teerbeminnend Vader.

Tilburg, den 19. January 1836.

A. NOTENBOOM.
Wed. G. DE GROOT.

*** A. W. SEGBOER vraagt een bekwamen MOLENAARS-KNECHT, van middelbare jaren, Ongehuwd en van goede Getuigschriften voorzien, en wel van stonden af aan.

Diepedoord, den 12. January 1836.

A. W. SEGBOER.

'S HERTOGENBOSSCHE

STOOMBOOT-SOCIETEIT.

De Ondernemers maken bekend, dat de Dienst der STOOMBOOT, *STAD ROTTERDAM*, tusschen ROTTERDAM en 's HERTOGENBOSCH, *vice versa*, zal bevaren worden op denzelfden voet als het vorige jaar, namelijk:

's Maandags, 's Woensdags en Vrijdags, des morgens ten 9 ure, van *'s Bosch* naar *Rotterdam*.

Dingsdag, Donderdags en Zondags des morgens ten 8 ure, van *Rotterdam* naar *'s Bosch*.

En Zaturdags, des morgens 8 ure van *Rotterdam* naar *Gorinchem* en ten 12 ure des middags van *Gorinchem* naar *Rotterdam* terug, in verband met de Stoomboot *JULIA* van *'s Hertogenbosch* op *Gorinchem, vice versa*.

Het eerste vertrek zal plaats hebben op aanstaande *Maandag den 25. dezer*, van *'s Hertogenbosch*, des morgens ten 9 ure.

Heden daagen heeft de Stoomboot *JULIA*, den dagelijkschen dienst begonnen ten 8 ure, van hier naar *Gorinchem, vice versa*.

's Hertogenbosch, den 21. January 1836.

*** Met voorkennis der Stedelijke Besturen van *Rotterdam* en *Middelburg*, zal het STOOMJAGT *PRINSES MARIANNE*, uit hoofde van benoodigde Reparatiën, tot nadere aankondiging buiten de Vaart blijven.

*** PLATTE GROND DER STAD 's HERTOGENBOSCH, (volgens de laatste opmeting), is voor ƒ 1,25 te bekomen bij de Boekhandelaars H. PALIER & ZOON, te 's Bosch.

GESATINEERDE EN MIDDELMATIGE SPEELKAARTEN.

Vrij van splitting en stroefheid, en bijzonder geschikt voor fatsoenlijke Gezelschappen, zijn, 't Gros à ƒ 21,—, het Dozijn à ƒ 2,— en 't Spel slechts à 20 Centen, alsmede alle andere soorten, volgens Prijs-Courant te bekomen, bij MINDERMANN & COMP., Siegel bij de Burgstraat te Amsterdam.